

Alfabetiseringsprijzen 2009

Op 8 september was het Wereld Alfabetiseringsdag, een dag die door de UNESCO in 1966 is aangewezen om stil te staan bij het belang van lezen, schrijven en onderwijs. Dit jaar werd deze dag letterlijk in het hele land gevierd door middel van een treinreis die Prinses Laurentien naar diverse Nederlandse plaatsen bracht om deelgenoot te zijn van allerlei activiteiten rond het thema 'lezen en schrijven'. De dag werd afgesloten met een bijeenkomst in Zeist, waar de nationale alfabetiseringsprijzen werden uitgereikt. Corinne Sebregts doet verslag.

CORINNE SEBREGTS/SYMBION, SCHOOL VOOR PRAKTIJKONDERWIJS EN IVO, DIDAM

Achmea

De prijsuitreiking vond plaats in het Eureka/Achmea Conference Centre, waar Chazia Mourali een programma met als thema 'Laten we open kaart spelen' presenteerde. Achmea is de financier van de publieksprijs. De bestuursvoorzitter van Achmea gaf aan waarom het voor een verzekeringsbedrijf van belang is dat iedereen goed kan lezen en schrijven.

Verzekeringsdocumenten zijn bij uitstek papieren die gelezen moeten worden. Maar er is ook een indirect belang. Als mensen de bijsluiters van medicijnen niet goed kunnen lezen, wordt medicatie niet goed gebruikt en worden mensen in het ergste geval alleen maar zieker. Achmea spant zich in om geletterdheid te bevorderen en motiveert andere bedrijven hun voorbeeld te volgen.

Prinses Laurentien

Na een overzichtsfilm van de activiteiten van de alfabetiseringsweek volgde de toespraak van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Laurentien der

Nederlanden. Zij beschreef de geletterdheidsketen, waarmee zij aanduidde dat geletterdheid in iedere fase van het leven een rol speelt: voor kinderen is lezen en schrijven de sleutel tot onderwijs en volwassenen moeten lezen en schrijven om deel te kunnen nemen aan de maatschappij. Prinses Laurentien benadrukte dat de samenleving in zijn geheel een rol speelt bij het bevorderen van geletterdheid. Om mensen in staat te stellen 'open kaart te spelen' is bewustzijn van de problematiek nodig. Dan kan de

schaamte van analfabete mensen doorbroken worden en kan tot actie worden overgegaan. Het is echter nog een lange weg, die door het *Aanvalsplan*

Laaggeletterdheid 2006-2010 is ingeslagen en een vervolg heeft gekregen met het *Convenant Laaggeletterdheid 2007-2015*. Maar er zijn ook al resultaten bereikt: van het online multimedialprogramma 'Lees en schrijf' zijn inmiddels 72.000 werkboeken aangevraagd, sinds 2004 is het aantal cursisten gestegen van 4500 naar 12.000 en steeds meer bedrijven

Alle prijswinnaars met prinses Laurentien

gaan het gesprek met hun medewerkers aan bij een vermoeden van analfabetisme.

Overheid

Marja van Bijsterveldt ging in op de overheidsmaatregelen om analfabetisme te bestrijden. Ondanks bezuinigingen blijft het doel van alfabetisering overeind. Gemeentes besteden veel geld uit het participatiebudget aan re-integratie en moeten daar alfabetisering in betrekken, aldus Van Bijsterveldt. Ook moet het budget voor volwasseneneducatie worden besteed aan de bestrijding van laaggeletterdheid. Verder moeten provincies stimuleren dat er structurele maatregelen worden genomen om analfabetisme te voorkomen en te bestrijden. Om te zorgen dat de provincies ook daadwerkelijk de handen uit de mouwen steken werd vervolgens een contract getekend. Negen provincies hebben een aanvalsplan laaggeletterdheid opgesteld, waarvan de doelen als afspraken werden vastgelegd ter gelegenheid van Wereldalfabetiseringsdag.

Alfabetiseringsprijzen

Vervolgens werd overgegaan tot de uitreiking van de categorieprijzen, de publieksprijs en de hoofdprijs. Criteria voor de toekenning van de prijzen waren: voorbeeldwerking, samenwerking van partijen, innovatieve aanpak, geleverde inspanning, originaliteit en de behaalde resultaten op het gebied van preventie of bestrijding van laaggeletterdheid. De winnaar van de publieksprijs werd ter plekke gekozen door het aanwezige publiek. Dit gebeurde door te stemmen op basis van de presentaties van de projecten die op film werden getoond. De jury voor de alfabetiseringsprijzen onder leiding van prof. dr. Fons

van Wieringen (voorzitter Onderwijsraad) koos de winnaars in de categorieën leesbevordering, taalscholing op de werkvloer, voorkomen van taalachterstanden, volwasseneneducatie en regionale samenwerking. In totaal waren er tien genomineerden, die door de prijswinnaars van vorig jaar waren geselecteerd uit 73 inzendingen.

Leesbevordering

De winnaars in de categorie leesbevordering werden de Rea-krant en de boekenreeks 'Op het werk' en 'Leeslicht' van uitgeverij Eenvoudig Communiceren. De serie 'Leeslicht' heeft tot doel bekende boeken toegankelijk te maken voor mensen die moeite hebben met lezen. De boeken zijn een groot succes: sinds de start in 2007 zijn er bijna 25.000 verkocht. De Rea-krant wordt speciaal geschreven voor werknemers in de sociale werkvoorziening. De krant wordt veel en goed gelezen en maakt veel los bij SW-medewerkers. Dankzij de publicaties van de uitgeverij kunnen moeilijk lezende volwassenen zelfstandig lezen en dat geeft zelfvertrouwen. Ook stimuleert het tot meer lezen en daarom viel uitgeverij Eenvoudig Communiceren in de prijzen.

Taalscholing op de werkvloer

In de categorie taalscholing op de werkvloer kreeg het Open Leercentrum uit Tiel de prijs voor het project 'Lander Werk en Participatie'. Het OLC heeft een breed aanbod aan activiteiten zoals lezen, schrijven, rekenen, Nederlands op de werkvloer en het ontwikkelen van digitale en communicatieve vaardigheden. Een belangrijk onderdeel van het aanbod zijn werknemersvaardigheden met modules die in het teken staan van thema's als werkmotivatie, opkomen voor jezelf en communicatie. Er wordt

gewerkt met een portfolio en cursisten kunnen op individueel niveau werken aan onder andere huiswerkopdrachten, computervaardigheid of schriftelijke lespakketten. De jury had veel waardering voor de manier waarop Lander zorgt voor groeiende taalbeheersing in combinatie met vergroting van het zelfvertrouwen van deelnemers. Het project heeft daarmee een goede voorbeeldwerking.

Voorkomen van taalachterstanden

De winnaar van de categorieprijs 'voorkomen van taalachterstanden' scoort als het gaat om brede inzetbaarheid van de resultaten van een project. Het project 'Bestrijding Laaggeletterdheid Praktijkonderwijs' van het Expertisecentrum Nederlands kreeg deze prijs voor het ontwikkelen van een interventieprogramma voor het praktijkonderwijs. De effectiviteit daarvan is door middel van onderzoek bewezen. Het interventieprogramma is nu beschikbaar voor alle scholen voor praktijkonderwijs, en andere doelgroepen die er gebruik van willen maken. Het programma bestaat uit 36 sessies van 40 minuten, waarbij leerlingen in kleine groepen lees-, schrijf- en spellingstrategieën geïntegreerd oefenen. Ook is leesvloeiendheidstraining en het leren werken met 'Sprint plus' (compenserende software) onderdeel van het programma. Leerlingen beleefden veel plezier aan de lessen en hun prestaties gingen vooruit.

Volwasseneneducatie

Een groep die eveneens veel vorderingen maakte, zijn de dove en slechthorende laaggeletterde deelnemers van ROC Zadkine. Het feit dat het voor deze mensen extra moeilijk is te leren lezen en schrijven werd door Zadkine

Educatie erkend en men ontwikkelde speciaal voor hen een programma, dat gehonoreerd werd met de categorieprijs 'volwasseneneducatie' én de publieksprijs die ter plekke werd toegekend. Vanwege de speciale doelgroep is het cursusaanbod van Zadkine Educatie niet alleen gericht op leren lezen en schrijven, maar ook op sociale kennis en vaardigheden. Veel aandacht wordt besteed aan dagelijkse dingen waarbij het nieuws een belangrijke rol speelt. Daarnaast wordt geoefend met het gebruik van communicatiemiddelen als sms en e-mail. De cursus blijkt erg succesvol. Cursisten werden meer zelfredzaam, maar vaarden ook wel bij de herkenning van hun problemen bij de andere deelnemers. Sommigen bloeiden door het volgen van het programma zo op, dat zij uiteindelijk uit konden stromen naar betaald werk. De methode is nu te koop bij de SLO, zodat meer ROC's er gebruik van kunnen maken. Met de inzet van het participatiebudget en de persoonsgebonden

budgetten van deelnemers zijn er ook financiële mogelijkheden voor gemeenten en ROC's om het voorbeeld van Zadkine Educatie te volgen.

Regionale samenwerking

Dat projecten al op regionaal niveau plaatsvinden en succesvol zijn bij de voorkoming van laaggeletterdheid toont de prijswinnaar Biblionet Groningen met de 'Leesmeter'. Dit project kreeg de categorieprijs voor regionale samenwerking. De Leesmeter is in feite een meetlat die op het consultatiebureau wordt gehanteerd als middel om ouders erop te wijzen hoe het staat met de leesontwikkeling van hun kind. Met ouders wordt gesproken over taalontwikkeling en worden voorbeeldboekjes getoond. Bovendien komen ouders de Leesmeter op verschillende plekken tegen: in gemeentehuizen, wachtkamers van huisartsen en logopedisten. Ook door veel media-aandacht is de Leesmeter in Groningen een bekend fenomeen geworden.

Hoofdprijs

De hoofdprijs ging dit jaar naar een project uit Den Haag. De Stichting Ontmoeting met Buitenlandse Vrouwen (OBV) kreeg de prijs voor het onderwijs op maat aan vrouwen die (nog) niet aan reguliere activiteiten buitenshuis kunnen deelnemen, en vaak laaggeletterd of analfabeet zijn. Met behulp van vrijwilligers krijgen vrouwen thuis les om hen te stimuleren Nederlands te leren en een taalcursus of coachingstraject buitenshuis te volgen. De stichting is uitgegroeid tot een vraagbaak voor vrouwen, hun familie en instanties als het gaat over mogelijkheden voor Nederlandse les, participatie en inburgering in Den Haag. Meer dan veertig gemeentes hebben de werkwijze van de Stichting OBV inmiddels overgenomen.

Waardering en stimulans

De prijzen zijn bedoeld als blijk van waardering voor het werk dat op het gebied van alfabetisering wordt geleverd in Nederland. De projecten dienen ook als bron van inspiratie voor degenen die zich willen inzetten voor het leren lezen en schrijven door doelgroepen die anders de kans missen om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Het feit dat er in Nederland 73 projecten zijn waaruit de jury kon kiezen, is een goed teken. Als de rijksoverheid, provincies en gemeenten blijven investeren in de aanvalsplannen zal het onderwijsveld de uitdaging van bestrijding en voorkoming van laaggeletterdheid zeker blijven oppakken.

De groep doven en slechthorenden van ROC Zadkine Schiedam